

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.13.SGB.0.11.00.00-610 - 100
Konu : Yazılı Soru Önergesi

14 Ocak 2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 10/12/2009 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-17784 sayılı yazınız.

Adana Milletvekili Hulusi GÜVEL'e ait 7/11082 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup konuya ilişkin bilgiler ilışıkte sunulmaktadır. Bilgilerinize arz ederim.

Ömer DİNÇER
Bakan

EK : 1 yazı

ADANA MİLLETVEKİLİ HULUSİ GÜVEL'İN 7/11082 ESAS NO'LU
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP

4857 sayılı İş Kanununun 71 inci maddesine göre 15 yaş altındaki çocukların çalıştırılması yasaktır.

Çocuk işgücü istatistikleri Türkiye İstatistik Kurumunun Çocuk İşgücü Anketlerinden elde edilmekte olup Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2006 yılında gerçekleştirilen Çocuk İşgücü Anketine göre 6-17 yaş grubunda bulunan 16 milyon 264 bin çocuktan % 5,9'u ekonomik işlerde istihdam edilmektedir (958 bin kişi).

6-17 yaş grubunda ekonomik işlerde çalışan çocukların %41,1'i tarım, %28,3'ü sanayi, %21,4'ü ticaret, %9,2'si hizmet sektöründe çalışmaktadır. Erkek çocukların %32,1'i tarım, %29,5'i sanayi, %27,7'si ticaret, %10,7'si hizmet sektöründe çalışmaktadır. Kız çocuklarının %58,3'ü tarım, %26,2'si sanayi, %9,3'ü ticaret, %6,2'si hizmet sektöründe çalışmaktadır. Kız ve erkek çocukları için ilk sırayı tarım sektörü almaktadır. Özellikle kız çocuklarının büyük çoğunluğu tarım sektöründe çalışmaktadır. Bu oranlar kent-kır ayrımında incelendiğinde kentlerde bu dağılım değişiklik göstermekte, kırsal kesimde ise değişmemektedir. Kentlerde erkek çocukların %43,1'i, kız çocukların ise %55,8'i sanayi sektöründe çalışmaktadır. Kırsal kesimde erkek çocukların %64,1'i, kız çocukların ise %83,5'i tarım sektöründe çalışmaktadır. (TÜİK, Çalışan Çocuklar 2006, 2007).

Bakanlık olarak, TÜİK ile işbirliği içinde yeni bir Çocuk İşgücü Araştırması yapılması planlanmaktadır.

Bakanlığımız tarafından Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 182 sayılı sözleşmesinde belirtilen doğrultuda, ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkılarıyla çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak "Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesi" hazırlanmıştır.

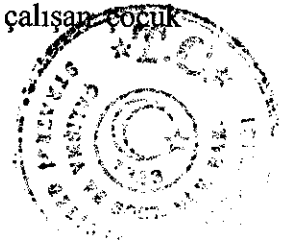
Hazırlanan bu programla; çocukların çalışma yaşamına girmesinde temel nedenleri oluşturan yoksulluğun ortadan kaldırılması, eğitimin kalitesinin ve ulaşılabilirliğinin artırılması, toplumsal bilinç ve duyarlılığın artırılması gibi geniş kapsamlı tedbirlerle, başta çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliğinin 10 yıllık bir zaman periyodu (2005-2015 dönemini kapsamaktadır) içinde önlenmesi temel hedef olarak belirlenmiştir.

Programa göre öncelikli hedef gruplar, "Sokakta çalışma, küçük ve orta ölçekli işletmelerde ağır ve tehlikeli işlerde çalışma, tarımda aile işleri dışında, ücret karşılığı gezici ve geçici tarım işlerinde çalışma" dır.

Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesinin uygulanmasına destek vermek üzere kamu kurumları, işçi ve işveren konfederasyonları ile sivil toplum kuruluşları geliştirdikleri projeleri, 2005 yılı başından itibaren birçok ilimizde uygulamaya koymuşlardır. Bunlar arasında, uluslararası donörler tarafından finanse edilen 3 proje Bakanlığımız tarafından yürütülmüştür. Yapılan çalışmalarla çocuk işçiliği ile mücadelede önemli adımlar atılarak bilgi birikimi, deneyim ve önemli oranda toplumsal bilinç oluşturulmuştur.

Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesinin tam anlamıyla uygulamaya geçirilmesinde yerel güçler ve kaynakların harekete geçirilmesi, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile sosyal tarafların işbirliği ve koordinasyon içerisinde çalışması gerekmektedir. Bunun gerçekleşebilmesi için programın 2010 yılı içinde Başbakanlık Genelgesi olarak yayımlanması, çocuk işçiliğiyle mücadele çalışmalarına yeni bir ivme kazandırılarak hızlandırılması ve en kötü biçimlerdeki çalışmanın 2015 yılına kadar sonlandırılması planlanmaktadır.

Bakanlığımız iş müfettişlerince yıllar itibarıyla işin yürütümü ve iş sağlığı ve güvenliği yönünden yapılan denetim sayısı ve bu denetimlerde tespit edilen çalışan çocuk sayıları aşağıda tabloda gösterilmiştir.

YILLAR	DENETLENEN İŞ YERİ SAYISI	ÇALIŞAN ÇOCUK SAYISI
2002	55782	1881
2003	48948	3843
2004	54430	1200
2005	62369	1604
2006	61113	2697
2007	69544	634
2008	62565	624
2009 Ekim ayı sonu	48835	6036

Diğer taraftan, 5510 sayılı Kanunla sosyal sigorta ve genel sağlık sigortasına ilişkin hak ve yükümlülükler yeniden düzenlenmiş, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa sigortalı olacaklar için ise yaşlılık aylığına hak kazanmak için aranan prim ödeme gün sayısı ve yaş şartları değiştirilmiş, mevcut sigortalıların kazanılmış hakları ise geçici düzenlemelerle korunmuştur.

Diğer taraftan, gerek 506 sayılı gerekse 5510 sayılı Kanunda sigortalı olarak çalışmaya başlanılacak asgari bir yaş sınırı bulunmamakla birlikte, sigortalı sayılabilmenin ön koşulu iş ilişkisinin hizmet akdine dayanması ve hizmet akdinin çalıştırana yüklediği edimin işverene ait işyerinde görülmesi, diğer bir ifadeyle çalışmanın fiili olarak yerine getirilmiş olmasına bağlıdır.

Kayıtdışı istihdam konusunda; çocuk sigortalılar da dahil kayıtdışı istihdamın anlaşılması konusunda 5510 sayılı Kanun ile önemli düzenlemeler getirilmiştir. Buna göre, Kanun uygulamasıyla birlikte, bankalar ile kamu kurum ve kuruluşlarında işlemleri yapılan kişilerin kimlik bilgileri alınmakta rutin olarak sigortalılık kontrolü yapılmakta ve bu yolla Kuruma kayıtlı olmayanlar tespit edilmektedir. Ayrıca gerek "ALO 170 İhbar Hattı"na gelen ihbar ve şikayetler, gerekse de Kurumun denetim ve kontrole görevli olan elemanlarca yapılan rutin denetimler sonucunda kayıtdışı çalışanların tespiti yapılmaktadır. Kayıtdışı istihdam tespitlerinde sigortalılar açısından yaş, cinsiyet ve sektörel anlamda bir ayırım yapılmamaktadır.

Diğer taraftan, Anayasanın 50 nci maddesinde; "Kimsenin, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uygun olmayan işlerde çalıştırılmayacağı, küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanların çalışma şartları bakımından özel olarak korunacağı" hükmü yer almakta olup Anayasa hükmü ile küçükler sağlık ve sosyal bakımdan koruma altına alınmıştır.

Çalışma ilişkilerinin düzenlendiği 4857 sayılı İş Kanunun;

104 üncü maddesinde, çalıştırma yaşı ve çocukları çalıştırma yasağı başlıklı 71 inci madde hükmüne aykırı hareket eden işveren veya işveren vekiline, 105 inci maddesinde ise 87 nci madde gereğince çocuklara doktor raporu almayan işveren veya işveren vekiline bu durumdaki her bir çocuk için para cezası verileceği öngörülmüş olup belirtilen yaşların altından sigortalı çalıştıran işverenlere idari para cezası yaptırımı bulunmaktadır.

Yine, 05/01/1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunun çalışma süreleri ve yasaklarını düzenleyen 59 uncu maddesinde, ilköğrenim çağında olup da zorunlu temel öğretime devam etmeyenlerin resmi ve özel işyerinde veya her ne biçimde olursa olsun çalıştırmayı gerektiren başka yerlerde ücretli veya ücretsiz çalıştırılmalarının yasak olduğu belirtilmiştir.

Küçük yaşta çocuklar adına yapılan bildirimlere konu çalışmaların hizmet akdine istinaden fiili olarak yapıp yapılmadığı yönünde araştırma yetkisi her zaman için Kuruma ait olduğundan, bu şekilde bildirimi yapılan çalışmaların araştırılması neticesinde fiili bir çalışmaya dayanmayan hizmetler iptal edilmektedir.

Buna göre, 5510 sayılı Kanunun aylık bağlama hükümlerinin yürürlüğe girdiği 01/05/2008 tarihinden önce onsekiz yaşın altında olan ve fiilen çalışmadığı tespit edilen kişi sayısı 75.389 olup bu tür sigortalıların çalışmalarının fiili olup olmadığına ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

